

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 132827 21 Rev
Banjaluka: 9.3.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednica vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužitelja E.I. d.o.o. P., koga zastupa punomoćnik I.S., advokat iz B., protiv tužene Republike Srpske, koju zastupa zastupnik na osnovu zakona Pravobranilaštvo Republike Srpske, radi isplate, vrijednost spora 63.115,46 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 132827 21 Pž od 6.8.2021. godine, na sjednici održanoj 9.3.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 132827 20 Ps od 2.2.2021. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja kojim traži da se obaveže tužena da mu isplati iznos od 63.115,46 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 23.11.2017. godine do isplate.

Obavezan je tužitelj da tuženoj na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 2.625,00 KM, u roku od 30 dana od dana prijema prepisa presude.

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 132827 21 Pž od 6.8.2021. godine, odbijena je žalba tužitelja i potvrđena prvostepena presuda.

Odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova žalbenog postupka.

Tužitelj revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tužena u odgovoru predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja naveden u izreci prvostepene presude.

U toku postupka je utvrđeno sljedeće činjenično stanje:

da je presudom Osnovnog suda u Doboju broj 85 0 Rs 052833 15 Rs od 4.8.2016. godine, usvojen tužbeni zahtjev R.R. (tužitelja u toj parnici) i poništeno rješenje E.I. P. d.o.o. (tuženog u toj parnici) o prestanku radnog odnosa tužitelja, a tuženi je obavezan da ga vrati na rad na poslove rukovodioca proizvodnje, da mu uspostavi sva prava iz radnog odnosa, zdravstvenog i penzijsko-invalidskog osiguranja, te da mu na ime neisplaćenih plata za period od 1.8.2014. godine do 1.6.2016. godine isplati iznos od 53.026,51 KM, zajedno sa obračunatom zateznom kamatom u iznosu od 8.044,07 KM;

da je istom presudom odbijen protivtužbeni zahtjev tuženog za utvrđenje da su ništavi ugovori o radu za tužitelja, broj ... od 1.1.2011. godine, broj ... od 26.7.2012. godine i broj ... od 11.7.2014. godine, te da se obaveže tužitelj da tuženom isplati iznos od 13.804,00 KM na ime duga, iznos od 11.330,29 KM na ime dospjele zatezne kamate i zateznu kamatu počev od 13.6.2016. godine do isplate, dok je tuženi obavezan da tužitelju nadoknadi troškove postupka u iznosu od 2.090,00 KM;

da je presudom Okružnog suda u Doboju broj 85 0 Rs 052833 17 Rsž od 23.5.2017. godine, odbijena žalba tuženog i presuda Osnovnog suda u Doboju broj 85 0 Rs 052833 15 Rs od 4.8.2016. godine, potvrđena „u dosuđujućem i u odbijajućem dijelu“;

da je presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj 85 0 Rs 052833 17 Rev od 20.7.2018. godine, usvojena revizija tuženog i suđeno tako što je žalba tuženog usvojena, prvostepena presuda preinačena i tužbeni zahtjev tužitelja u cijelosti odbijen, dok je u pogledu odluke o troškovima postupka odlučeno da svaka stranka snosi svoje troškove; u preostalom dijelu revizija tuženog je odbačena (u odbijajućem dijelu odluke o protivtužbenom zahtjevu);

da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine odlukom broj AP-5723/18 od 4.6.2020. godine, odbio apelaciju tužitelja;

da je tužitelj (tražilac izvršenja) podnio 17.7.2017. godine Osnovnom sudu u Doboju prijedlog za izvršenje protiv tuženog (izvršenika) koji je usvojen rješenjem od 21.8.2017. godine, a izvršen 23.11.2017. godine prenosom novčanih sredstava sa računa izvršenika na račun tražioca izvršenja u iznosu od 63.160,58 KM;

da je izvršenik, nakon donošenja odluke broj 85 0 Rs 052833 17 Rev od 20.7.2018. godine, podnio 16.8.2018. godine prijedlog za protivizvršenje radi povrata iznosa od 63.160,58 KM sa zateznom kamatom, koji prijedlog je usvojen rješenjem broj 85 0 I 066107 19 I 2 od 17.1.2019. godine; da je rješenjem od 14.10.2019. godine naloženo sprovođenje pljenidbom novčanih sredstava sa računa koje izvršenik R.R. ima kod N.b. a.d. B. i U.c.b. d.d. M. i prenosom na račun tražioca protivizvršenja; da je na ovaj način tražilac protivizvršenja naplatio potraživanje u iznosu od 45,16 KM;

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 172. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), u vezi sa članom 17. Ustava Republike Srpske, prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev.

Stav je suda da odgovornost državnih organa postoji u slučaju „dovoljno ozbiljne povrede“, a koja se definiše postupanjem organa koje je suprotno opštim načelima i pravilima koja uređuju ponašanje organa, odnosno kada se radi o pogrešnoj primjeni pravne norme koja je potpuno jasna, koja ne zahtijeva posebno tumačenje i u čijoj primjeni nije bilo nikakvih dilema, te djelovanje koje odstupa od onog propisanog i očekivanog u datoj situaciji, čiji uzroci mogu biti različiti ali nemaju objektivno prihvatljivo opravdanje.

U konkretnom slučaju, po ocjeni prvostepenog suda, okolnost da je revizioni sud u odluci broj 85 0 Rs 052833 17 Rev od 20.7.2018. godine odredbe člana 39. stav 5. i člana 116. stav 1. Zakona o radu („Službeni glasnik RS“, broj 55/07- u daljem tekstu: ZR) tumačio drugačije nego nižestepeni sudovi, što je i bio osnov za preinačenje pobijane odluke i odbijanje tužbenog zahtjeva, ne znači da je „navedena odredba u ovoj datoj činjeničnoj situaciji bila potpuno jasna i primjenljiva, ma kako se to lako i jasno sada čini, kada se čitaju sve tri odluke“.

Zaključuje da se „samo zbog činjenice da je tužitelj dokazao da je od strane suda došlo do pogrešne primjene materijalnog prava, ne može smatrati i da je dokazao i postojanje svih drugih elemenata neophodnih za obavezivanje tuženog“. Donošenje odluka po redovnom i vanrednom pravnom lijeku kojima se preinačavaju pobijane odluke, kako sud cijeni, nije samo po sebi dokaz nezakonitog i nepravilnog rada suda koje bi davalo osnov za naknadu štete u smislu odredbe člana 172. ZOO.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužitelja i potvrđuje prvostepenu presudu.

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u opravdanu sumnju.

Odredbom člana 16. Ustava Republike Srpske propisano je da svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava u postupku pred sudom i drugim državnim organom i organizacijom, a odredbom člana 17. stav 1. da svako ima pravo na naknadu štete koju mu nezakonitim ili nepravilnim radom nanese službeno lice ili državni organ, odnosno organizacija koja vrši javna ovlaštenja. Nije izričito rečeno ko snosi odgovornost za tako prouzrokovanu štetu, odnosno ko je dužan da je naknadi. Zato zakonski osnov za odgovornost pravnog lica koje vrši javna ovlaštenja za štetu zbog nezakonitog ili nepravilnog rada njegovog organa, može biti samo u odredbi člana 172. ZOO. Ovom odredbom je propisano da pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija. Dalje se primjenjuju odredbe ZOO koje generalno regulišu naknadu štete, počev od odredbe člana 16. koja propisuje da je svako dužan suzdržati se od postupka kojim se može drugom uzrokovati šteta, pa nadalje.

Prema odredbi člana 154. ZOO da bi došlo do odgovornosti za štetu u smislu opštih načela prouzrokovanja štete, potrebno je postojanje pretpostavki: subjekat odgovoran za štetu, štetna radnja, protivpravnost štetne radnje, te uzročna veza između štetne radnje i štete, a kod određene vrste odštetne odgovornosti i krivica, te opasnost stvari ili djelatnosti koje su bile uzrok štete. Shodno odredbi člana 155. ZOO šteta je umanjeње nečije imovine (obična šteta) i spriječavanje njenog povećanja (izmakla korist).

Tužitelj u ovoj parnici traži naknadu štete temeljeći zahtjev na tvrdnji da se radi o nezakonitom postupanju organa tuženog (prvostepenog i drugostepenog suda) jer su po reviziji njihove odluke preinačene od strane Vrhovnog suda Republike Srpske, tako što je odbijen

tužbeni zahtjev R.R. da se poništi rješenje o njegovom prestanku radnog odnosa, da se izvrši radna reintegracija i isplata naknade štete na ime neisplaćenih plata.

Prije donošenja revizione odluke, tužitelj iz te parnice (R.R.) se u izvršnom postupku naplatio sa svojim potraživanjem u iznosu od 63.160,58 KM, a tužitelj iz te parnice (E.I. d.o.o. P.) je u postupku protivizvršenja uspio naplatiti samo iznos od 45,16 KM.

I kada se odgovornost zasniva na odredbi člana 172. ZOO, neophodno je postojanje opštih pretpostavki za odgovornost za štetu. Štetna radnja, kao jedna od pretpostavki odgovornosti za štetu, može se sastojati u postupanju suprotno nekom propisu ili postupanju suprotno pravilima struke i propisanom načinu obavljanja djelatnosti ili se može raditi o propuštanju postupanja po propisu ili u skladu sa pravilima struke, što znači može se sastojati u činjenju ili nečinjenju. Štetna radnja organa tužene mora biti vezana uz određeni postupak i djelovanje tog organa. Odgovornost pravnog lica za rad njegovih organa u smislu odredbe člana 172. stav 1. ZOO, određuje se prema definiciji pojma nezakonitog i nepravilnog rada što odgovara pojmu „dovoljno ozbiljne povrede“.

Nepravilnim radom državnog organa, u smislu sintagme „dovoljno ozbiljne povrede“, može se smatrati samo ono postupanje koje je suprotno opštim pravnim načelima i pravilima koja uređuju ponašanje tog organa, odnosno kada se radi o pogrešnoj primjeni pravne norme koja je potpuno jasna, koja ne zahtijeva posebno tumačenje i u čijoj primjeni ranije nije bilo nikakvih dilema, te djelovanje koje odstupa od propisanog i očekivanog u datoj situaciji, čiji uzroci mogu biti različiti, ali nemaju objektivno prihvatljivo opravdanje.

Tužitelj ne tvrdi da mu je u postupku koji se vodio u predmetu 85 0 Rs 052833 15 Rs uskraćeno pravo pristupa sudu, pravo na iznošenje činjenica i izvođenje dokaza ili da mu je uskraćeno pravo da se izjasni na navode protivne stranke i da koristi pravne lijekove.

Nezakonitost odluka redovnih sudova ispituje se u redovnom postupku povodom izjavljenog redovnog i vanrednog pravnog lijeka od strane neposredno viših sudova (tužitelju nije uskraćena mogućnost korištenja pravnih lijekova, već naprotiv u konačnom su doprinijeli tome da se spor završi u njegovu korist). Činjenica da je povodom pravnog lijeka pobijana odluka ukinuta ili preinačena ne povlači za sobom, u smislu odredbe člana 172. stav 1. ZOO, odgovornost suda čija je odluka ukinuta/preinačena već isključivo obavezu suda da postupi po pravnom shvatanju suda koji je utvrdio nezakonitost odluke (ako je pobijana odluka ukinuta ili za ubuduće ako je preinačena) i da ubuduće, u istim ili sličnim činjeničnim i pravnim situacijama, prati stav izražen od višeg suda.

Tužitelj smatra da postoji odgovornost tužene jer su oba nižestepena suda „pogrešno cijenila i primijenila“ odredbu člana 39. stav 5. i član 116. ZR, iako u vezi sa primjenom tih odredbi u sudskoj praksi „redovno nema dilema“.

U konkretnom slučaju u pitanju su dva interesa koja se posebno štite, i to interes stranke, konkretno prava na naknadu štete u slučaju nezakonitog i nepravilnog rada suda i sudije u vršenju sudijske funkcije, a drugi interes je pravo sudije na pravno mišljenje i pravno shvaćanje za koje se ne može odgovarati. Shvaćanje koje se u reviziji potencira imalo bi za posljedicu da bi svaka ukinuta ili preinačena odluka povodom pravnog lijeka, davalo pravo nezadovoljnoj stranci da ističe zahtjev za naknadu štete, što nije u skladu sa zakonom.

Sama činjenica da su odluke nižestepeni sudova preinačene odlukom po reviziji zbog toga što su nižestepeni sudovi pogrešnom ocjenom utvrđenih činjenica izveli i pogrešan zaključak o pravnoj valjanosti ugovora o radu koje je „zaključio sam sa sobom R. R.“, ne znači da postoji odgovornost sudova u smislu odredbe člana 172. stav 1. ZOO i člana 17. stav 1 Ustava Republike Srpske za štetu koju tužitelj potražuje.

Osim toga, u konkretnom slučaju, sud je u skladu sa svojom nadležnošću i bez odugovlačenja postupka postupao po prijedlogu izvršenika za protivizvršenje, na način da je prijedlog usvojen i izvršenje djelimično sprovedeno na predmetu i sredstvima izvršenja koje je predložio tražilac izvršenja. Činjenica da se izvršenje nije moglo u cijelosti naplatiti od izvršenika pljenidbom novčanih sredstava koje ima kod banaka N.b. a.d. B. i U.c.b. a.d. M.) jer na računima nije bilo novčanih sredstava, a nema druge imovine iz čije vrijednosti se može ostvariti naplata, ne može se staviti na teret suda.

U obrazloženju prvostepene presude, pa tako i drugostepene, sadržani su razlozi o odlučnim činjenicama na kojima je odluka zasnovana, u skladu sa izvedenim dokazima. Član 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima obavezuje sudove, između ostalog, da obrazlože svoje odluke, ali se ta obaveza ne može shvatiti na način da se u presudi moraju iznijeti svi detalji i dati odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente. Kada je u pitanju odluka višeg suda dovoljno je da obrazloženje odluke sadrži slaganje sa utvrđenjem nižestepenog suda, tako što će viši sud u obrazloženje svoje odluke inkorporirati ili uputiti na razloge i obrazloženja nižestepenog suda ili na neki drugi način ukazati da se slaže s njima. Kod odluke višeg suda, suštinski zahtjev je da viši sud ukaže da je razmotrio pitanja istaknuta u žalbi koja su bila od suštinskog značaja (što sadrži pobijana odluka) i da žalbu nije odbio, a da je prethodno nije razmotrio u njenim bitnim navodima. Stoga ovaj sud nalazi da nisu osnovani revizijski navodi o povredi odredbe člana 231. ZPP.

Primjenom odredbe člana 248. ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsjednica vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić